

Nr 341.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående dyrtidstillägg åt vissa lärare vid lantmannaskolor och lanthushållsskolor samt lantbruksskolor; given Stockholms slott den 18 mars 1921.

Kungl Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, dels föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt, dels ock göra tillkännagivande av det innehåll, som innefattas i föredragande departementschefens hemställan.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Nils Hansson.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 18 mars 1921.

Närvarande:

Statsministern VON SYDOW, ministern för utrikes ärendena greve WRANGEL, statsråden ERICSSON, DAHLBERG, MURRAY, ELMQUIST, MALM, BERGGVIST, HAMMARSKJÖLD, EKEBERG, HANSSON, BESKOW.

Departementschefen, statsrådet Hansson anförde:

I avbidan på den proposition angående dyrtidstillägg åt lärare vid lantmannaskolor, lanthushållsskolor och lantbruksskolor, som Kungl. Maj:t kunde komma att avlåta till riksdagen, har för ändamålet under nionde huvudtiteln beräknats anslag med följande belopp, nämligen å 1922 års riksstat 50,000 kronor under punkt 25 och å årets tilläggsstat 300,000 kronor under punkt 9.

Bihang till riksdagens protokoll 1921. 1 saml. 289 häft. (Nr 341—342.) 1

Sedan Kungl. Maj:t tidigare innevarande dag beslutat till riksdagen avlåta propositioner angående allmänna grunder för dyrtidstilllägg åt befattningshavare i statens tjänst samt angående dyrtidstilllägg åt lärare vid vissa statsunderstödda undervisningsanstalter, anhåller jag att få anmäla förenämnda ärende.

Efter det vid 1919 års lagtima riksdag beslutats ändrade grunder för statsunderstöd till lantmannaskolor, lanthushållsskolor och lantbruksskolor, anvisade 1920 års riksdag å tilläggsstat för samma år ett förslagsanslag å 320,000 kronor till dyrtidstilllägg åt lärare vid dessa skolor i enlighet med vissa av riksdagen samtidigt godkända grunder.

Kungörelse om sådana dyrtidstilllägg är av Kungl Maj:t utfärdad den 7 september 1920 (nr 600).

I skrivelse den 31 augusti 1920 har lantbruksstyrelsen hemställt, att anslag å oförändrat belopp måtte för ändamålet äskas för år 1921, att utgå under samma villkor som då föreskrivits.

Däerfter har styrelsen för svenska lantmannaskolornas lärarförening med förmälan att från svenska folkhögskolans lärarförening ingivits framställning om höjning av dyrtidstilläggen, hemställt, att motsvarande förmåner, som på grund härav kunde komma att beviljas lärarpersonalen vid folkhögskolorna, måtte komma även lärarna vid lantmannaskolor och lanthushållsskolor till del.

I utlåtande häröver den 25 november 1920 har lantbruksstyrelsen erinrat, att uti ett i annat ärende avgivet yttrande inspektören för lantmanna- och lanthushållsskolorna anför, att lärarna vid dessa skolor numera erhöles dyrtidstilllägg, som finge anses uppgå till för lärarna tillfredsställande belopp. Styrelsen, som i huvudsak delade denna uppfattning, ansåge sig därför, särskilt med hänsyn till den sparsamhet, som det nuvarande ekonomiska läget krävde, ej kunna tillstyrka föreningens förevarande ansökning. Därest emellertid ökat dyrtidstilllägg skulle komma att tillerkännas folkhögskolornas lärarkår, syntes billigheten kräva, att sådant ökat tillägg enligt enahanda grunder tillgodo-komme jämväl lärarna vid lantmannaskolor och lanthushållsskolor.

Departements-
chefen.

För närvarande utgår dyrtidstilllägg till lärarna vid lantmannaskolor, lanthushållsskolor och lantbruksskolor efter i huvudsak samma grunder, som gälla beträffande folkhögskolorna. Då jag ansett likställigheten uti ifrågavarande hänseende alltjämt böra bibehållas, har jag uti nu förevarande ärende samrått med chefen för ecklesiastikdepartementet. Jag ansluter mig till de synpunkter, som av honom tidigare denna dag anförts vid behandlingen av frågan om dyrtidstilllägg

åt lärarna vid sistnämnda skolor. Jag finner mig alltså böra tillstyrka, att för första halvåret 1921 nu gällande grunder för beräkningen av dyrtidstillägget bibehållas samt att jämväl i fortsättningen dessa grunder tillämpas vid bestämmandet av den del av lärares avlöning, varå dyrtidstillägg må utgå. Beträffande åter beräkningen i övrigt av dyrtidstillägget skulle från och med den 1 juli 1921 för ifrågavarande grupper lärare i huvudsak komma att gälla de allmänna bestämmelser för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, Kungl. Maj:t tidigare denna dag föreslagit riksdagen antaga.

Under hänvisning till vad chefen för ecklesiastikdepartementet därom anfört, ansluter jag mig vidare till den av honom uttalade uppfattningen, att den hittillsvarande begränsning i fråga om visst antal undervisningstimmar, som finnes föreskriven beträffande vissa lärare, bör bortfalla.

Jag har låtit utarbeta förslag till kungörelse i ämnet, vilket förslag torde böra föreläggas riksdagen till godkännande.

Möjlighet torde böra beredas och medgivande utverkas av riksdagen att — i likhet med vad som hittills under innevarande år ägt rum — tillsvidare under år 1922, i avvaktan på det vidare beslut i ämnet, som kan komma att meddelas, till ifrågavarande lärare utbetala dyrtidstillägg efter härovan angivna grunder. Till följd härav och i enlighet med vad som beträffande andra uti angivna hänseende likställda grupper befattningshavare ägt rum, torde böra av riksdagen inhämtas förklaring, att under år 1922 tillsvidare och intill dess definitivt beslut fattats rörande de medel, av vilka för sagda år kostnaderna för ifrågavarande dyrtidstillägg skola bestridas, härför erforderliga belopp skola utgå av de medel, vilka för beredande av dyrtidstillägg under år 1922 kunna varda å riksstaten för sagda år särskilt avsatta.

För ifrågavarande dyrtidstillägg har i förslaget till tilläggsstat för innevarande år upptagits ett belopp av 300,000 kronor. Med hänsyn till de förändrade grunder för bestämmandet av dyrtidstillägg för statens befattningshavare i allmänhet, som Kungl. Maj:t förut denna dag på föredragning av chefen för finansdepartementet beslutat föreslå riksdagen antaga, och med utgångspunkt från de indextal å levnadskostnaderna, som samme departementschef räknat med för år 1921, eller 260 för det förra och 240 för det senare halvåret, anser jag det erforderliga beloppet kunna reduceras till 260,000 kronor. Härvid har jag även tagit i betraktande, att kostnaderna för bestridandet av dyrtidstillägg till lärarinnepersonalen vid lanthushållningsseminariet å Rimforsa,

varom jag kommer att föreslå avlåtandet av proposition till riksdagen, skulle komma att utgå från detta anslag.

Med hänsyn till vad jag här ovan anført om sättet för beredande av medel för ändamålet tillsvidare för år 1922, torde det i förslaget till nämnda års riksstat för sagda ändamål beräknade anslaget å 50,000 kronor icke bliva behöfligt.

De omständigheter, som föranlett chefen för finansdepartementet att föreslå anstånd med hemställan om anslag till dyrtidstillägg åt befattningshavare i allmänhet i statens tjänst, finner jag, efter samråd med bemälda departementschef och med hänsyn till det förhållandevis mindre belopp, varom här är fråga, ej utgöra hinder för att redan i detta sammanhang hos riksdagen äska erforderligt förslagsanslag för ändamålet.

Sedan departementschefen härefter uppläst förutnämnda förslag till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt lärare vid lantmannaskolor och lanthushållsskolor samt lantbruksskolor, såsom bilaga A fogat till detta protokoll, yttrade departementschefen vidare:

På grund av vad jag sålunda anført hemställer jag, att Kungl. Maj:t, med tillkännagivande att särskilt anslag för dyrtidstillägg åt lärare vid lantmannaskolor, lanthushållsskolor samt lantbruksskolor ej vidare behöver beräknas å 1922 års riksstat, måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna förenämnda förslag till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt lärare vid lantmannaskolor och lanthushållsskolor samt lantbruksskolor;

dels medgiva, att Kungl. Maj:t må utfärda de närmare föreskrifter, som för tillämpning av dessa allmänna grunder må befinnas erforderliga;

dels för bestridande av kostnaderna för dyrtidstillägg åt lärare vid lantmannaskolor och lanthushållsskolor samt lantbruksskolor anvisa på tilläggsstat för år 1921 under nionde huvudtiteln ett förslagsanslag av kronor 260,000;

dels ock förklara, att under år 1922 tillsvidare och intill dess definitivt beslut fattats rörande de medel, av vilka för sagda år kostnaderna för ifrågavarande dyrtidstillägg skola bestridas, härför erforderliga belopp skola utgå av de medel, vilka för beredande av dyrtidstillägg under år 1922 kunna varda å riksstaten för sagda år särskilt avsatta.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställda behagade Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall; och skulle proposition i ämnet till riksdagen avlätas av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Vid protokollet:

M. De Geer

Bilaga A.

Förslag

till

kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt lärare vid lantmannaskolor och lantbruksskolor samt lantbruksskolor.

§ 1.

Mom. 1. Föreståndare och lärare med fast anställning vid statsunderstödd lantmannaskola samt föreståndarinna och lärarinna vid statsunderstödd lantbruksskola, vilka bestrida full tjänstgöring ävensom föreståndare och förste lärare vid statsunderstödd lantbruksskola äga, med nedan angivna begränsningar och undantag, tillsvidare till dess annorlunda förordnas uppbära dyrtidstillägg av statsmedel å ett belopp, motsvarande, vad angår lärare vid lantmannaskola och lantbruksskola, hälften av den i gällande författning stadgade kontanta minimiavlöningen och beträffande lärare vid lantbruksskola halva beloppet av ålderstillägg samt tredjedelen av den övriga minimiavlöningen, dock ej å värdet av bostad, bränsle och trädgårdsland. Där Kungl. Maj:t funnit anledning i särskilt fall medgiva undantag från föreskrifterna om minimiavlöning, skall dyrtidstillägget utgå beträffande lärare vid lantmannaskola och lantbruksskola å hälften av det utav Kungl. Maj:t för sådant fall stadgade avlöningsbeloppet samt ifråga om lärare vid lantbruksskola å tredjedelen av samma belopp.

Mom. 2. Dyrtidstillägg tillkommer jämväl annan lärare vid statsunderstödd lantmannaskola och statsunderstödd lantbruksskola än under mom. 1 sägs, och beräknas i sådant fall dyrtidstillägget å så stor del av den till läraren utgående kontanta avlöningen, som av lantbruksstyrelsen, med hänsyn till efter ingången av augusti månad 1914 till följd av ökningen i levnadskostnader beviljad avlöningsförhöjning, för varje fall bestämmes, dock högst å ett belopp, motsvarande hälften av berörda avlöning.

§ 2.

Det belopp, varå dyrtidstillägg av statsmedel enligt § 1 utgår, benämnes i det följande av denna kungörelse tilläggsunderlag.

§ 3.

1. Dyrtidstillägget utgår i enlighet med vad här nedan närmare stadgas i visst förhållande till det grundtal, som av Kungl. Maj:t fastställles att gälla vid beräkning av dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst.

2. Till i § 1 omnämnda befattningshavare utgår dyrtidstillägg på följande sätt:

a) Till befattningshavare med en familjemedlem, som här nedan sägs, utgår dyrtidstillägget å den del av tilläggsunderlaget, som för hel kalendermånad räknat icke överstiger 85 kronor, efter ett procenttal, som motsvarar grundtalet. Överstiger tilläggsunderlaget 85 kronor i månaden, utgår dyrtidstillägg för den del därav, som utgör 85 kronor, på sätt nyss är sagt samt för den del, som överstiger 85 kronor, efter ett procenttal lika med femtiofem hundra delar av grundtalet. Har befattningshavare mera än en familjemedlem, ökas den del av tilläggsunderlaget för vilken dyrtidstillägget utgår efter ett procenttal motsvarande grundtalet, med 15 kronor för varje familjemedlem utöver en. Därest vid beräkningen av det procenttal, som skall motsvara femtiofem hundra delar av grundtalet, brutet tal uppstår, jämnas procenttalet till närmast lägre hela tal.

Såsom familjemedlem räknas enligt denna kungörelse hustru och på grund av försörjningsplikt underhållet barn, som icke uppnått 16 års ålder. I sådant avseende är förhållandet vid början av det kalenderkvartal, som omfattar den månad dyrtidstillägget avser, grundläggande för dyrtidstilläggets beräkning. Härvid tagas dock ej hänsyn till hustru eller barn, som i egenskap av befattningshavare eller pensionär äger åtnjuta dyrtidstillägg av statsmedel. Barn, vars föräldrar båda äro såsom befattningshavare berättigade till dyrtidstillägg av statsmedel, räknas endast till den av föräldrarna, som åtnjuter den högsta avlöningen, eller, om avlöningarna äro lika, till fadern. Gift kvinnlig befattningshavare, vilkens man icke är såsom befattningshavare berättigad till dyrtidstillägg av statsmedel, äger tillgodonjuta dyrtidstillägg för barn, endast om mannen är på grund av bristande arbetsförmåga väsentligt urståndsatt att bidra till familjens underhåll.

Till annan befattningshavare (icke-familjeförsörjare) utgår dyrtids-

tillägg, därest befattningshavaren vid början av det kvartal, som omfattar den månad dyrtidstillägget avser, uppnått 25 års ålder, med nio tiondelar och eljest med fyra femtedelar av det belopp, som enligt vad ovan är stadgat för motsvarande tilläggsunderlag tillkommer befattningshavare med en familjemedlem.

Uppgår tilläggsunderlaget till mera än 1,250 kronor i månaden, utgår å den del, som överstiger nämnda belopp, icke i något fall dyrtidstillägg.

b) Därest avlöningen utgår efter lästid, beräknas dyrtidstillägget, som om tilläggsunderlaget för helt år vore lika fördelat på årets tolv månader.

§ 4.

Lärare, som är tjänstledig på grund av styrkt sjukdom eller för tjänstgöring till rikets försvar eller för att, på grund av särskilt förordnande eller val, fullgöra offentligt uppdrag, äger att utan hinder av sådan ledighet uppbära det dyrtidstillägg, som eljest skolat tillkomma honom. Till lärare, som har tjänstledighet av annan anledning, skall utgå dyrtidstillägg, minskat i samma proportion som förhållandet mellan den avlöning, som skolat utgå, därest han icke åtnjutit sådan ledighet, och den avlöning, som jämlikt Kungl. Maj:ts beslut eller gällande löneförfattning skall under sådan tjänstledighet utgå.

§ 5.

Där lärare under hela eller någon del av året samtidigt tjänstgör å två eller flera befattningar, med vilka följer rätt till dyrtidstillägg av statsmedel, skall med iakttagande av eljest gällande beräkningsgrunder dyrtidstillägget beräknas å summan av de belopp, å vilka dyrtidstillägg enligt de i sådant hänseende givna bestämmelser må utgå, dock icke i något fall å högre belopp än sammanlagt 1,250 kronor för månad.

§ 6.

Dyrtidstillägg av statsmedel utgår icke å gottgörelse för tjänstgöring utöver den i gällande allmän författning stadgade lärotiden, liksom ej heller beträffande lärare vid lantmannaskola och lanthushållsskola å ersättning för bostad och bränsle samt ifråga om lärare vid lantbruksskola å ersättning för bostad, bränsle och trädgårdsland.

§ 7.

Om lärare under året avlidit, innan honom tillkommande dyrtidstillägg till fullo utbetalts, övergår hans rätt härutinnan till stjärnhuset.

§ 8.

Vad i denna kungörelse finnes föreskrivet med avseende på lärare skall, där ej i särskilda fall annorlunda sägs, äga tillämpning på såväl manliga som kvinnliga lärare.

§ 9.

Till hjälp vid dyrtidstilläggets uträkning utfärdar lantbruksstyrelsen nödiga tabeller och anvisningar.

§ 10.

Dyrtidstillägget utbetalas till lärarpersonalen månadsvis i den ordning, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1921, från och med vilken dag kungörelsen den 7 september 1920 (nr 600) med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt lärare vid lantmannaskolor och lantbruksskolor samt lantbruksskolor upphör att gälla.

